
Plan badań naukowych Instytutu Badań Literackich na lata 1961-1965.

Biuletyn Polonistyczny 4/12, 5-8

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH PAN

PLAN BADAŃ NAUKOWYCH INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH na lata 1961-65

Jako punkt wyjścia dla planu 5-letniego przyjmuje się cztery następujące założenia:

1. podjęcie i priorytet syntetycznych opracowań w zakresie wyznaczonym przez podstawowe kierunki badań literaturoznawczych oraz nauk sąsiadujących (pomocniczych);

2. rozbudowa badań i zespołów poświęconych szczegółowej problematyce historycznoliterackiej oraz problematyce metodologicznej;

3. podjęcie i wzmożenie badań nad współczesnością (literatura XX stulecia);

4. przemiana struktury organizacyjnej Instytutu Badań Literackich w kierunku umożliwiającym podjęcie powyższych zadań.

Pełne skutki postulowanych wyżej założeń ujawnić się powinny dopiero w dwu następnych okresach 5-letnich; lata 1961-1965 wyznaczają etap ich wdrożenia oraz przeprowadzenia częściowego, przy czym po dobiegającym kresu w latach 1961-1965 etapie wzmożonego uzyskiwania stopni doktorskich położyć wypadnie nacisk na zagadnienie przewodów habilitacyjnych i stworzenie w Instytucie Badań Literackich własnej kadry kierowniczo-organizacyjnej.

Dążąc do wzrostu liczby prac o charakterze interpretacyjnym, co w zakresie wydawniczym wyrazi się wzmożonym tempem publikacji w seriach wydawniczych Historia i Teoria literatury oraz Studia Staropolskie - Instytut Badań Literackich nie będzie rozpoczynał nowych prac o charakterze materiałowo-zbieraackim. Prace tego rodzaju otrzymają w latach 1961-1965 charakter archiwum naukowego, publikowanego tylko częściowo, głównie w ramach reedycji bibliografii literatury polskiej według Korbuta. Należy wszakże doprowadzić do edycji tych całkowicie już ukończonych i długoletnich przedsięwzięć zbieraackich, które pozostawione w stanie archiwalnej kartoteki, nigdy nie spełniłyby swoich zadań naukowych ("Słownik polszczyzny XVI wieku", "Słownik łacińsko-polski J. Mączyńskiego").

W zakresie prac o charakterze syntetycznym, pragnąc skupić uwagę głównie na podręczniku historii literatury polskiej o charakterze uniwersyteckim, przesuwam się na okres po roku 1965 wszczęcie prac nad dziejami nauki o literaturze oraz krytyki literackiej w Polsce. Do czasu ukończenia odpowiednich tomów uniwersyteckiej historii literatury polskiej rolę zastępczą winna pełnić rozpoczynająca się w roku 1962 edycja poszczególnych tomów wydawnictwa pt. "Obraz Literatury Polskiej" (pozytywizm i realizm krytyczny oraz Młoda Polska jako epoki najbardziej domagające się wstępnej syntezy).

Prace syntetyczne

1. Wstępny zarys syntezy literatury polskiej jako punkt wyjścia do przygotowania podręcznika akademickiego
2. Wstęp do studium poetyki
3. Wstęp do metodologii badań historycznoliterackich
4. Wstęp do studium folklorystyki
5. Dzieje książki okresu staropolskiego
6. Dzieje folklorystyki polskiej
7. Nauki pomocnicze historii literatury.

W związku z pracami nad opracowaniem syntezy historii literatury polskiej badania szczegółowe będą uwzględniały następujące kierunki:

a) Badania związane z przełomami literackimi (prekursorstwo i dekadencje). Badania te są najistotniejsze zarówno dla ustalenia periodyzacji, jak i dla właściwej oceny kierunków i prądów w obrębie epoki. Bezpośrednia walka krzyżujących się kierunków i tendencji pozwala właściwie ocenić wartości i treści zmian dziś już w wielu wypadkach nieczytelnych. Obserwacja tej walki pozwala też na właściwy wybór problematyki centralnej dla danej epoki. Badania te stanowią zatem niezbędny punkt wyjścia dla rozumienia procesu historycznoliterackiego.

b) Badania związane z problemami i postaciami centralnymi w danej epoce. Monograficzne opracowania postaci centralnych nie wymagają argumentacji. Postacie dla danej epoki drugorzędne, nie stanowiące przedmiotu osobnych opracowań monograficznych, staną się m.in. często materiałem do monograficznych ujęć centralnych problemów epoki.

c) Badania stosunku literatury polskiej do podstawowych zjawisk ideowych, literackich i kulturalnych Europy, stanowiące konieczny czynnik i będące zarazem nowoczesną postacią komparatystyki, która za swój cel uważa nie tyle śledzenie indywidualnych zapożyczeń, ile przede wszystkim interpretację sposobów zrozumienia i przyswajania sobie podstawowych problemów ideowych i literackich Europy. Pożądane jest rozszerzenie zakresu tych badań na problematykę zagadnień języka artystycznego i form literackich, przy szerokim uwzględnieniu technik badawczych oraz personalnym udziale wybitnych fachowców zagranicznych, przy wspólnym traktowaniu wymienionej problematyki.

d) Czwarty kierunek badań dotyczy terenu w Polsce zupełnie zaniedbanego, a niezbędnego dla rozumienia specyfiki rozwoju literatury. Kierunek ten określa się jako badania dziejów świadomości estetycznej ze szczególnym uwzględnieniem doktryn literackich. Również i tutaj sięgać się będzie do współpracy międzynarodowej.

Ponadto w związku z pracami przygotowywanymi do syntetycznego ujęcia historii literatury pozostaje przygotowanie wydawnictwa pt. "Obraz Literatury Polskiej".

Do prac dotyczących "Wstępu do studium poetyki" i "Wstępu do metodologii badań historycznoliterackich" odnoszą się:

1. przygotowanie tomów rozpraw dotyczących podstawowych pojęć dla historyka literatury, a więc pojęć z zakresu ontologii dzieła literackiego z uwzględnieniem stosunku pojęć historycznych do czysto strukturalnych;
2. pozostające poza ścisłym planem IBL opracowania i publikacje dalszych tomów zarysu encyklopedycznego "Poetyki".

W związku ze "Wstępem do studium folklorystyki" pozostają następujące prace przygotowawcze:

- a) rejestracja polskich pieśni ludowych (w toku);
- b) ukończenie systematyki bajki polskiej.

W związku z "Dziejami książki okresu staropolskiego" pozostaje będąca w toku praca:

- a) opracowanie i publikacja słownika "Drukarze dawnej Polski XV-XVIII w."

Badania dotyczące współczesności skupią się dokoła publikacji informującej o rozwoju literatury w latach 1939-59. Oprócz

badania własnych nad rozwojem literatury w latach 1939-1959 inne prace z tego zakresu zostaną sformułowane w toku współpracy z Komitetem do Badań nad Współczesnością przy Wydziale I PAN. Podobnie szczegółowe zamierzenia dotyczące prac związanych z 20 rocznicą istnienia Polski Ludowej oraz 50-leciem Rewolucji Październikowej zostaną przedstawione oddzielnie.

PRACE DZIAŁU LITERATURY POLSKIEJ XX WIEKU

Dział posiada dwie pracownie.

Działalność Pracowni I Działu Historii Literatury Polskiej XX wieku, ze względu na osobę kierownika (prof. K. Wyka), zlokalizowana była w Krakowie i polegała na periodycznych spotkaniach dyskusyjnych z udziałem osób zatrudnionych etatowo we wspomnianej Pracowni (A.Łempicka, J.Kwiatkowski, M.Kwiatkowska, J.Błoński, J.Prokop). Ponadto stałym uczestnikiem spotkań był prof. H.Markiewicz jak również wybrani ze względu na zakres ich specjalizacji naukowej pracownicy Katedry Historii Literatury Polskiej UJ, WSPP oraz spoza uczelni (T.Weiss, St. Eile, J.Białek, M.Wyka, W.Maciąg, A.Wilkoń).

Działalność Pracowni rozwijała się w dwóch zasadniczych kierunkach. Po pierwsze, dotyczyła ona przygotowanych przez członków Pracowni tekstów wchodzących w skład serii poświęconej Młodej Polsce w ramach wydawnictwa zbiorowego "Obraz Literatury Polskiej". Ze względu na charakter owych tekstów, dotyczących centralnych problemów i głównych postaci wspomnianego okresu, była to więc praca kolektywna nad koncepcją epoki Młodej Polski i rozwojem głównych zjawisk literacko-ideowych w obrębie tej epoki.

Po wtóre, tematem dyskusji krytycznej były indywidualne rozprawy doktorskie uczestników spotkań, co dotyczyło przede wszystkim osób nie zatrudnionych w IBL. W ten sposób Pracownia pełniła również w okresie 1960-1961 funkcję seminarium doktorskiego.

Pracownia II Literatury Współczesnej Instytutu Badań Literackich istnieje drugi rok pod kierownictwem prof. S.Zółkiewskiego. Skupia grupę siedmiu pomocniczych pracowników nauki IBL oraz czterech pracowników związanych stypendiami doktoranckimi lub wykonywaniem prac zleconych.